

Her gözlem, her sayı bize bir şeyler söyler; tartışılan bunun ne olduğu ve tartışmaya değer olup olmadığıdır. Para talebinin faiz haddi yarı elastikiyeti, makro iktisatçılar dışında kime ne söyler?

* * *

Bir konu hakkında bilimsel bir araştırma yaparken kullanılan yöntemler vardır. Bunları bilimsel kılan, bilimsel araştırmanın taşınması gereken niteliklere uygun olmasıdır. Örneğin, bilimsel olması için yinelenebilir olması gerekir; bilimsel araştırmalarda kullanılırken yinelenemeyen tarihsel gözlemlerin ayrıca değerlendirilmeleri gerektir.

Anket, toplumsal ve davranışsal bilimlerde en yaygın kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir. Anket araştırmalarından, doğrudan yer çekimi kuralı gibi genel kabul gören bilimsel yasalara varmak olanaklı değildir.

Anket ile elde edilen veri kümesinden ya nokta tahmini yani merak edilen bir sayının tahmini ya da bir hipotez sınanması yapılabilir.

Hipotez sınaması, hipotez denilen bir savın başka bir hipoteze göre daha kabul edilebilir olup olmadığının sınanmasıdır. Aynı veri kümesiyle yapılan çözümlenmelerde, iki ya da daha fazla birbirleriyle çelişen savın istatistiki olarak kabulü sonucuna varılabilir ve bunların hepsi bilimsel araştırma yöntemlerine uygundur. Buradan bilim insanları kanaatlere varırlar.

Nokta tahminleri, eldeki veri kümesiyle her biri bizzat sınanması gereken hipotez olan varsayımlar altında belli bir sayının tahminidir. Aynı veri kümesiyle, aynı bilimsel ölçütlere uygun olarak farklı farklı çok sayıda nokta tahmini yapılabilir. Bilim insanı, kendi bilimsel birikimiyle bir kanaate varır.

Bilim insanı, kendi kanaatlerinin bilimsel yasa olmadığını, yanılma ihtimali olduğunu bilir; ancak elindeki veri ve birikimiyle o an için en uygun sonuçta kanaat getirir, kendisinden

farklı birikimi olan başka bilim insanlarının görüş ve eleştirileriyle bu kanaatini sınınamayı sürdürür.

Konu hakkında bilimsel birikimi bulunmayan ve bilimsel eleştiri beklentisi içinde olmayan biri de rahatlıkla, bir nokta tahmini ya da hipotez sınınaması yapabilir. Bu durumda yaptığı bilimsel bir araştırma değildir; hele bilimsel bir saptama hiç değildir.

* * *

Gazetede, televizyonda, internette yayınlanan anketlere bakıp konunun uzmanı olmadığı halde kendince sonuçlar çıkaran insanların ne yaptıklarını sandıklarını hep merak ettim.

Yanlış anlaşılmasın bunu yapılanı küçümsemek için söylemiyorum.

Tahmin yapmak insanın üzerine bir sorumluluk yükler. Çok ağırdır. Her an her tarafı kollayıp düzeltilebilecek bir şey var mı diye tedirgin eder bilim insanını. Bu tedirginlik bilim insanının birikimini sağlar ve o birikim bu tedirginliği artırır. Bilim insanı farklı birikim ve tedirginlikler taşıyan başkalarının eleştirel bakışları altında bu birikim ve tedirginlikle daha isabetli sonuçlara varır.

Evet, küçümsemek için söylemedim. Anket verilerinden çıkarılmış özet tablolardan tedirginlik duymadan, hatta sevinçle sonuç çıkaranların bunu nasıl yaptıklarını içtenlikle merak ediyorum o kadar.

* * *

Siyasal anketler ayrıca sorunludur. “Benim çıkarlarımı en iyi kim savunur, beni kim en iyi temsil eder” diye diğer seçmenlerin kararlarından bağımsız düşündüğümde seçeceğim adaya değil de anketlere bakıp oyun kuramsal değerlendirmelerle başka birine oy verirsen, seçim sonucunu (üstelik kendi hilafına) çarpıtmış olursun.

* * *

Televizyonda, radyoda, gazetede, internette görüş açıklayan, tartışmalara giren siyaset hocalarının en saygınlarından bir bölümünü Boğaziçi'nde hocalık yaparken bizzat tanıdım. Meslektaşlarımdır, dostlarımdır. Hepsi birbirinden saygın bilim insanıdır. Ne yazık ki, "genel kamuoyunun karşısı" denilen alan, akademik tartışma ortamı değil, çıkar çatışmasının en acımasızca cereyan ettiği alandır. Genel kamuoyunun karşısına geçtiklerinde, ne kadar içten olurlarsa olsunlar artık birer bilim insanı değil, siyasal arenasındaki sıradan aktörlerdir. Elitist bir tavra işaret eder biçimde, akademik ünvanlarını kullanıp bilim insanı olduklarında ısrar bu durumu yalnızca daha da vahimleştirir.

* * *

Genel kamuoyuna, hele bir de seçimlerden önce anketlerden elde edilen özet tabloların yansıtılmasının ve bunların yorumlanmasının hiç bir elle tutulur yararı olmadığı gibi, demokratik ortamı kirletip demokratik sonuçlardan uzaklaştırma zararı vardır. Anlayacağın bu "anket sonucu" sunumlarının ve bunlar üzerine tartışmaların savunulacak hiç bir yanı yoktur.

* * *

Konsensus'a sanırım bir buçuk yıldır hiç uğramıyorum. Eskiden de hani yapılan araştırmalara bakıp fikrimi söylediğim ya da bir soru sorulduğunda cevap verdiğim olmuştur ama Konsensus için bizzat hiçbir araştırma yapmadım.

Yıllarca istatistik-ekonometri dersi vermiş biri olarak, veri kümelerine karşı bir zaafiyetim vardır. Murat'ın (Konsensus Araştırma'nın sahibidir; kardeşim olduğundan hakkında konuşurken öyle sizli bizli ifadelere sığdırmaya alışamadım) verilerini de merak edip üzerinde bir çok çözümler yaptım. Hiç biri formel olarak raporlanmamıştır; yalnızca meraktan yaptım. Nasıl toplandıkları, ne oldukları hakkında bilgim var.

Öncelikle, saha aşamasından, veri değerlendirme ve çözümlenme aşamalarına kadar, anket çalışmasının her aşaması uluslararası araştırma ölçütlerine uygun ve denetime açık biçimde

gerçekleştiriliyor. Tabii ki, bunlar sonuçların kesin bilimsel sonuçlar olduğu anlamına gelmiyor; hatta kanımca çok sayıda sorunu barındırıyor. Ancak yöntemin ve uygulamanın kabul görmüş ve açık olmasının çözümlene, değerlendirme ve yorum yapacak bilim insanları için iyi bir olanak sunduğunu söyleyebilirim.

Murat, siyasal araştırmalarda uzmanlaştı; genellikle kamuoyuna sunulmayan, kendileri ve danışmanları tarafından değerlendirilmek üzere doğrudan siyasilere araştırmalar yapılıyor.

Kamuoyuna sunulmak için hazırladığı araştırmaları da bir medya grubuyla anlaşıp önce yalnızca onlara sunuyor.

Bu tür araştırmaların kamuoyuna sunulmasına ve kamuoyunda tartışılmasına karşı olan bir insan olarak, medya grubunun “anket sonuçları”nı doğru ya da değiştirilmiş olarak vermesinin benim için bir önemi yok. Hatta “sonuçlar” değiştirilmişse kardeşim adına sevinirim, aralarında anlaşma var, sayılarda yapılacak en küçük bir değişiklik durumunda bile çok iyi tazminat alma hakkını kazanır.

* * *

Seçimler yaklaşıyor, acizane önerim şu; nerede bir anket haberi görürsen kafanı hemen başka bir tarafa çevir. Bu seçim, barajsız bir genel seçim niteliğinde; özellikle belediye meclisleri için kullanılacağı oyda başka hiç bir değerlendirme yapmadan kafana en uygun partiye oy vermemen için hiç bir neden yok ve sandık sonuçlarının doğru işlenmesi için elinden gelen dikkati göstermende yarar var. Gayrisi kafa karışıklığı; sana ne anket sonuçlarından!

Not: Haber akışına yine bir süreliğine ara vermek zorunda kaldık.